

Hardsyssel Historisk Samfund udsender med jævne mellemrum et elektronisk nyhedsbrev til vores medlemmer med stort og småt om arrangementer, hvad bestyrelsen har gang i, og hvad du som medlem kan forvente og glæde dig til.

Lønborggård, der er ramme om Hardsyssel Historisk Samfunds sommermøde lørdag den 10. juni.

Invitation til sommermøde på Lønborggård den 10. juni

I 1950-erne og 1960-erne begyndte man at afvande store engarealer langs Skjern Å for at få mere frugtbar landbrugsjord. I 1980-erne var situationen en anden. Nu ville man gerne have tidligere tiders floddelta med fugtige enge, slyngede vandløb og søer med siv og rørskov tilbage. I 1983 blev beslutningen om at genoprette Skjern Enge og føre Skjern Å tilbage i sit oprindelige løb taget. 20 år efter var Danmarks største naturgenopretnings projekt gennemført.

Denne spændende historie og mange flere med den fra Skjern Å området får deltagerne i Hardsyssel Historisk Samfunds sommermøde lørdag den 10. juni fortalt af tidligere museumsdirektør på Ringkøbing-Skjern Museum, Kim Clausen

Sommermødet holdes på Lønborggård, Lønborggaardvej 1, Lønborg, 6880 Tarm. Mødet starter kl. 14 og slutter kl. 17. Pris for entré, inkl. kaffe og kage, er 150 kr. for medlemmer og 200 kr. for ikke-medlemmer.

VIGTIGT - Alle er velkomne til mødet, men af hensyn til kaffen er tilmelding nødvendigt. Tilmelding er på Hardsyssels Historisk Samfunds hjemmeside www.hardsyssel.org Der er også mulighed for telefonisk tilmelding til formand for Hardsyssel Historisk Samfund, Gudrun Gormsen, på tlf. 5153 6560. Sidste frist for tilmelding er tirsdag den 30. maj.

Om Kim Clausens foredrag

Titlen på Kim Clausens foredrag er "De lange linjer i historien om Skjern Å og den sydlige del af Ringkøbing Fjord". I foredraget fortæller han om den store betydning, Skjern Å og Ringkøbing Fjord har haft for Skjern-Tarm egnen gennem tiden. Vi hører om laksefiskeriet, om Lundenæs og Lønborggård, om høslæt og lidt om dannelsen af Værnengene og Tipperne. Endvidere kommer Kim Clausen ind på nogle af de projekter, der i tidens løb har været udtænkt i forbindelse med åen og fjorden.

For de deltagere, der har lyst, vil det efter foredraget være muligt at få noget af fortællingen repe- teret fra taget på Pumpestation Nord, hvor man har et godt udsyn over Skjern Å deltaet.

Om Lønborggård

Lønborggårds historie går helt tilbage til 1400-tallet. Op gennem Middelalderen var gården i Ribesbispens besiddelse og blev kaldt Lønborg Bispegaard. Efter Reformationen i 1536 kom den i kongens eje indtil omkring 1650. Skiftende ejere sad på Lønborggård, som med sine enorme jordsiddelser var en af de få vestjyske herregårde.

I 1994 overtog Sov- og Naturstyrelsen herregården, og en stor del af ejendommens jord ligger nu i Skjern Å naturprojektet. I 2007 blev en totalrenovering, både ude og inde, af gårdens 100 meter lange længe fuldført. Nu er gården ejet af Lønborggaard Aps, der driver feriecenter med bl.a. værelser, restaurant, gildesale og konferencelokaler.

På Thyholm går de grundigt til værks i lokalhistorien

Hardsyssel Historisk Samfund er i sine nyhedsbreve i gang med en serie af portrætartikler om og med de lokalhistoriske arkiver i foreningens område. Til dette nyhedsbrev har vi besøgt Lokalarkivet for Thyholm og Jegindø i Struer Kommune. (Alle artikler kan også efterfølgende læses på Hardsyssel Historisk Samfunds hjemmeside www.hardsyssel.org under "Nyheder"). Tidligere artikler i serien: Hee Lokalhistoriske Arkiv i Ringkøbing-Skjern Kommune, Lokalarkivet for Thyborøn-Harboøre-Engbjerg i Lemvig Kommune, Ulfborg-Vemb Lokalhistoriske Arkiv i Holstebro Kommune, Lokalhistorisk Arkiv for Gjellerup Sogn i Herning Kommune, Engesvang Lokalhistoriske Arkiv i Ikast-Brande Kommune og Egvad Egnshistoriske Samling i Ringkøbing-Skjern Kommune.

Går man ind på Internettet under adressen www.thyholmmarkiv.dk, kan man bl.a. se en oversigt over samtlige huse og ejendomme på Thyholm (dog ikke sommerhuse), hvem der ejer dem, hvem der har ejet dem, og der er fotos af alle huse og ejendomme.

Det understreger, hvor grundigt de mange frivillige, der arbejder med at samle lokalhistorien op på Thyholm og Jegindø, går til værks. I modsætning til måske så mange andre lokalhistoriske foreninger og arkiver er de frivillige på Thyholm ikke samlet i én organisation. Nej, der er hele tre selvstændige enheder, som supplerer hinanden på kryds og tværs:

Lokalarkivet for Thyholm og Jegindø. Egnshistorisk Forening for Thyholm og Jegindø. Og Egnshistorisk Museum under navnet Apotekergården. Men der er på forskellig vis et meget tæt samarbejde mellem de tre enheder og ofte personsammenfald i, hvem der i dagligdagen har deres lokalhistoriske virke hvor. Det tætte samarbejde er helt synligt under www.thyholmmarkiv.dk, der er en fælles hjemmeside for de tre.

Lokalhistorisk Arkiv og Egnshistorisk Forening

Lokalhistorisk Arkiv for Thyholm og Jegindø blev oprettet i juni 1974. Administrativt blev arkivet en del af den daværende Thyholm Kommunes biblioteksvæsen og fik i starten til huse i lokaler i kommunens administrationsbygning. I forbindelse med den seneste kommunalreform i 2007 blev

Thyholm en del af Struer Kommune, og lokalarkivet kom organisatorisk til at høre under Struer Museum. Her har arkivar Karin Elkjær ansvaret for den daglige ledelse af lokalarkivet på Thyholm, der har til huse i et lokale i tilknytning til biblioteket i Kulturhuset Midtpunktet i Hvidbjerg.

Hver tirsdag i ulige uger kl. 14-16 er der åbent for alle i arkivet, der for øjeblikket har tre frivillige tilknyttet. I åbningstiden er arkivar Karin Elkjær også til stede i arkivet.

Egnshistorisk Forening for Thyholm og Jegindø blev også stiftet i 1974, men som en "privat" forening, der som sådan ikke organisatorisk havde med lokalarkivet at gøre. Dog står der i foreningens formålsparagraf, at den skal støtte arkivet samt "fremme interessen for vor egns historie ved sådanne aktiviteter, som kan medvirke hertil". Og det har foreningen i høj grad gjort lige siden, bl.a. ved at udgive et årsskrift. Foreningen har 50-års jubilæum næste år.

Den store interesse for lokalhistorien på Thyholm understreges af, at ikke færre end 330 husstande er medlemmer af foreningen. Medlemskontingentet er på 125 kr. om året. Ud over årsskriftet er der for den pris tre årlige arrangementer for medlemmerne – generalforsamlingen, en sommerudflugt og et efterårsmøde.

- Af de 330 medlemmer af foreningen er de 90 bosat uden for Thyholm og Struer by. Det er hovedsageligt folk, der er flyttet fra Thyholm, men gerne vil bevare den lokalhistoriske tilknytning til området, siger Victor Nielsen.

Han er både frivillig i arkivet, står for hjemmesiden og er kasserer i Egnshistorisk Forening. Et godt eksempel på det "personsammenfald", der er i det lokalhistoriske arbejde på Thyholm og Jegindø, selv om det er organiseret forskelligt.

Foreningen Mandag

I øvrigt er det så tilmed ikke alt lokalhistorisk arbejde på Thyholm og Jegindø, der er organiseret i et af de ovennævnte enheder og sammenhænge. Foreningen Mandag er den samlende titel på en lang række aktiviteter, som grupper af pensionister samles om hver mandag. Det er en af disse "forskningsgrupper", der har samlet de oplysninger om alle huse og ejendomme på Thyholm, som er nævnt i indledningen til denne artikel.

- Oversigten over huse og ejendomme er et virkelig godt materiale. Både i slægtshistorisk sammenhæng, men f.eks. også i forhold til, at nye ejere kan se historien i deres hus eller ejendom. I det geografiske område, som den tidligere Thyholm Kommune dækkede, handles der i dag kun omkring to-tre huse og ejendomme om måneden, så hvad den registrering angår, har gruppen ikke længere så meget at lave. Men et nyt projekt er på bedding i gruppen. Man snakker om at starte på en registrering af de skoler, der har været på Thyholm, hvor de har ligget, og hvem der har været lærere på dem. Det tegner spændende, siger Victor Nielsen, der også har været med på mandags-holdet.

Særlige kendetegn og "alle kender alle"

Da vi var på besøg i Lokalarkivet for Thyholm og Jegindø den sidste tirsdag i marts 2023, mødte vi - ud over Victor Nielsen – to andre frivillige, der deltager fast i arbejdet i og for lokalarkivet. Det er Tage Jepsen og Christen Gade. Vi mødte også Karin Elkjær, der som arkivar har det overordnede ansvar for arkivet, og Anna Fomsgaard. Sidstnævnte er redaktør for Egnshistorisk Forenings årsskrift og med i bestyrelsen for Thyholm Egnsmuseum Apotekergården. Anna har tid-

ligere været meget aktiv som frivillig i arkivet, men bor i dag i Hurup – altså længere nordpå end Thyholm.

Vi spurgte dem bl.a. om Thyholms geografiske placering og naturgivne forhold i særlig grad har været med til at præge lokalhistorien i området. Her er svarene:

- Thyholm er et decideret landområde, der ikke har været domineret af en større by i nærheden. Egentlig er vores område jo to øer omgivet af vand på alle sider. I 1882 blev Thy-banen oprettet, og hovedbyen på Thyholm, Hvidbjerg, voksede op som stationsby. Og i 1938 blev området "landfast" mod syd, da Oddesundbroen blev taget i brug. Der er ingen tvivl om, at Thyholms særlige geografiske placering gennem generationer på mange måder har været med til at præge lokalbefolkningen og har affødt en holdning til, "at vi kan og har været tvunget til at kunne alting selv".

I nutidigt perspektiv er det stadig sådan på Thyholm, at alle stort set kender alle. Det kommer os bl.a. til gode, når vi arbejder med at samle lokalhistorien op. Der er altid folk, man kan spørge, og som kan bidrage med viden og oplysninger om dette og hint, som tilsammen kan tegne lokalhistorien i både små og store sammenhænge. Det er nok også en af grundene til, at interessen for og engagementet i lokalhistorien har det så godt i vores område.

Arkivaren og de frivillige

Selv om Karin Elkjær, der har det administrative ansvar for Lokalarkivet for Thyholm og Jegindø, har sin faste arbejdsplads på Struer Museum, så er hun i dagligdagen helt tæt på arbejdet med at samle lokalhistorien i området op. Det er Karin, der i samarbejde med de frivillige registrerer det materiale, der kommer ind til arkivet, scanner ind og lægger på plads i det digitale system Arkibas. Det er også hende, der i samarbejde med de frivillige besvarer henvendelser fra folk, der søger lokalhistoriske oplysninger af forskellig art.

Frivillige i det lokalhistoriske arbejde på Thyholm og Jegindø sammen med arkivar Karin Elkjær i lokalarkivet, der har til huse i Kulturhuset Midtpunktet i Hvidbjerg. Fra venstre: Victor Nielsen, Karin Elkjær, Tage Jepsen, Anna Fomsgaard og Christen Gade.

- Det er et spændende arbejde. Men i særlig grad, når det drejer sig om henvendelser udefra, ville jeg være ilde stedt, hvis jeg ikke havde de frivillige kræfter på Thyholm som samarbejds- og sparringpartnere. De har en guldgrube af viden. Som regel er jeg på den måde i stand til at svare, når folk udefra spørger til f.eks. slægtshistorie, og hvem der boede i det og det hus. Et væld af oplysninger kan jo også findes på nettet. De tirsdag eftermiddage, hvor jeg fysisk er til rådighed i arkivet i Kulturhuset Midtpunkt i Hvidbjerg sammen med de frivillige, er også meget vigtige for samarbejdet og for, at vi hver især "har fingeren på pulsen", siger Karin Elkjær.

Hun og arkivet tager udelukkende imod fotos, tekster og dokumenter. Hvis der kommer henvendelser om "lokalhistoriske genstande", så henviser arkivet til Thyholm Egnsmuseum i Apotekergården, der ligger i Søndbjerg. Også på den måde er der sammenhæng i opsamlingen af lokalhistorien på Thyholm.

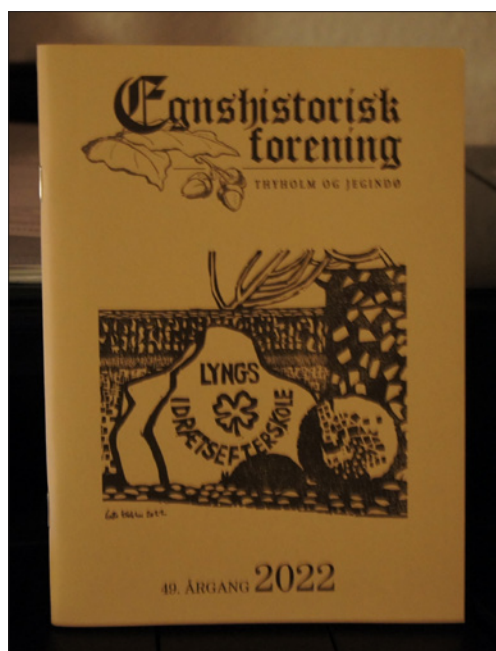
Hvad angår de frivillige kræfter, så er det på Thyholm som i de fleste andre lokalhistoriske arkiver og foreninger, at det er folk i den meget modne alder, der bærer langt det meste af arbejdet. Hvorfor det?

- Jo, som pensionist er det en ualmindelig dejlig beskæftigelse at have med lokalhistorie at gøre, lyder det helt enkle svar fra de frivillige på Thyholm!

Digitalisering kan fremme interessen

Apropos alder og interessen for lokalhistorie, så ser både arkivar Karin Elkjær og de frivillige den digitaliserede verden som en medhjælper.

- Vi kan have vores forskellige holdninger til, om den voldsomme udvikling i digitaliseringen er af det gode eller det onde. Men med f.eks. de mange og lette søgemuligheder, der er ad den vej, kan det måske være med til også at fremme interessen for lokalhistorien blandt de yngre generationer, siger de.

Årsskriftet årgang 49 i 2022 fra Egnshistorisk Forening Thyholm og Jegindø. Det er bl.a. foreningens 330 medlemmer, der får årsskriftet for deres kontingent.

Tirsdage kl. 14-16 i ulige uger er der åbent i lokalarkivet på Thyholm. Da er arkivar Karin Elkjær, der til daglig arbejder på Struer Museum, også i arkivet.

Thyholm blev bundet sammen med det sydlige Danmark, da Oddesundbroen blev indviet i 1938. Her er man i gang med at brolægge hovedvejen færdig til Oddesundbroen.

Jegindø-dæmningen åbnede i 1915. Med dæmningen og Oddesundbroen, der blev indviet i 1938, blev Thyholm og Jegindø bundet sammen med det sydlige Danmark.

Thyholm Egnshistoriske Museum i Apotekergården i Søndbjerg.

DE NÆSTE ARRANGEMENTER

Skærum Mølle i Vemb og Vedersø Kulturcenter bliver ramme om de næste to arrangementer i Hardsyssel Historisk Samfund – Historiens Dag i oktober 2023 og årsmødet i marts 2024.

- * Historiens Dag 2023 lørdag den 28. oktober kl. 14-17 holdes i Skærum Mølle ved Vemb. Her vil tidligere museumsinspektør på Holstebro Museum, Esben Graugaard, holde foredrag om Villemoes-slægten. Efterfølgende vil 2023-udgaven af Hardsyssels Årbog blive præsenteret, og deltagerne i mødet kan få et eksemplar af årbogen med sig hjem.
- * Årsmødet 2024 lørdag den 9. marts kl. 14-17 holdes i Vedersø Kulturcenter. Her vil den kendte lokalhistoriker, Jon Høgh, Ulfborg (tidligere Tim) holde foredrag om Kaj Munk og Kaj Munks fætter, digteren Nis Petersen. I forbindelse med årsmødet holdes foreningens generalforsamling.
- * ***Sæt allerede nu kryds i kalenderen for de to arrangementer.***